

Giriş

Acta Turcica'nın bu sayısı küfür, sövme, hakaret anlayışının ve çeşitlerinin belgelenmesini, tasnif edilmesini ve incelenmesini, bu birimler arasındaki sınırların tartışılmasını, bu alanlarla ilgili inançların, tarihî olay kayıtlarının ortaya konmasını hedeflemektedir. Küfür, sövme ve hakaret; lanet ve beddua ile de ilişkilidir. Bu çıkışlar, karşı tarafı yok etme, etkisiz hale getirme, zarar verme, mat etme, susturma, değerini düşürme arzularını barındırır. Küfür, sövme, hakaret, lanet ve bedduaların hangi yöntemlerle ve ne biçimde bir yok etmeyi, zarar vermeyi ve aşağılamayı tasavvur ettiğini sorgulayabiliriz.

Hakaret addedilen kelime ve ifadeler, maddi ve manevi kültür ortamında anlam kazanırlar. Mesela, "aslan" yakıştırması taltif olarak algılanırken "yılan" veya "sivrisinek" bunun aksi bir tepki uyandırır: hangi hayvanlar, hangi hasletler, hangi sebeple hakaret kapsamına girer sorusunu sorabiliriz.

Hakaret kapsamına giren kelimeler kültürel süreçler içinde ortaya çıkabilir veya gelişebilir. Mesela, etimolojisi ve tarihi gelişimi incelendiğinde hakaret vasfı taşımayan "yobaz" gibi bir kelimenin nasıl hakaret kapsamına geçtiği bu olaya bir örnektir.

Lanetler; kültürlerin galeyanlarıdır. Bir reddiyedir. Teskin edilemeyen öfke ve nefretin ifadesidir. Affetmediklerimize söylenen son sözdür. Lanet; haksızlığa uğramış, kızgın, kırgın insanın bir tepkisidir. Kendi imkanlarıyla baş edemediği olayları, tabiat üstü güçlere havale ederek adaleti aramasıdır. Lanet, belki aynı zamanda, insanın kendini koruma çabası, "seni defterimden sildim, lanetleyip kendimden uzaklaştırdım, artık bana dokunamazsın, beni acıtamazsın" deyişidir. Hatta, belki kötülüklerden arınma içgüdüğü, ferahlama yöntemidir.

Herhalükârda, lanet de küfür ve hakaret de köklü ve güçlü bir olgudur. Kültürlerin temel taşlarından biridir. Bu sebeple, kültürümüzdeki hakaret biçimlerinin derlemesi ve incelenmesi bu köklü ve güçlü olgunun mahiyetini ortaya koyacaktır. Kime hakaret ediliyor? Kimler hakaret ediyor? Hangi değerler üzerinden hakaret ediliyor?

Argo gibi, lanet gibi, küfürler de dilin yaramaz çocukları. Onun için sözlüklere pek alınmıyorlar. Küfür ve hakaret yaşıyorsa gerçekle sınıksız ilişkili oldukları için, dil onları yaşattığı için yaşıyorlar. Dilcinin ve kültür tarihçisinin görevi de bu birikimi hafızasına ve hazinesine kaydedip korumaktır.

Prof. Dr. Emine Gürsoy Naskali

İstanbul 2009